

Дим

Леся Українка

"Для нас у ріднім краю навіть дим
Солодкий та коханий..." Без упину
Я думала собі оці слова,
Простуючи в країну італіянську.
І мріялись мені далекі села:
Дівчата йдуть, співаючи, з ланів,
Клопочуться хазяйки невсипущі,
Стрічаючи отару та черідку,
Господарі вертаються з роботи,
Не прискоряючи ходи, поважно,
А нишком поглядають на димок,
Що в'ється понад комином низеньким,
І думають: "оце ж воно й вечере..."
І мріялись мені росисті луки
Волинські: здалека чорніє ліс
Зубчастим муром, а туман на нього
Безгучним, тихим морем напливає,—
Хто в лісі, хто у полі, стережися!
То котиться пропасниця лукава.
Але ночліжники собі співають,
Простуючи до лісу, на димок,—
Се ж там товариші багаття розпалили,
Там тепло, сухо, грають роєм іскри,
Мов бджоли золоті, вогонь танцює...
"Простуймо на димок!..." І я дивилась
На ті бездимні села італіянські
(Вогню й малого для "поленти" досить),
На рижові поля, страшні "різаї",
Де невидимкою малярія літає,
Не боячись ні диму, ні вогню,—
І слово "чужина" бриніло в думці
За кожним стуком поїзду прудкого.
...Тунель! І дим влетів мені в вікно
Гіркою хмарою — поганий дим,
Либонь, погане вугля італіянське —
Так не душив і дим в курній хатині
Там, на Поліссі, тож були співали

Дружки весільні, аж дзвеніла хата,
Не хриплим, чистим голосом, дарма,
Що голови немов у хмарі мріли;
Той дим гриз очі, але все ж не так,
Бо він був з дерева, а може й те, що рідний...
..."Sampierdarena". Слава ж Тобі, Боже!
Се — хутко Генуя, там і спочинок,
Там буде море, і веселе небо,
І давнє місто гордої краси
Одважного і вільного народу...
... "Он наша Генуя",— панок старенький
Показує мені у далину.
Дивлюся — і не бачу — мла закрила.
"Добродію, чи се тут часто з моря
Такий туман встає?" — питаю пана.
"Туман? Се не туман, се тільки дим,
Се завжди так. Воно й не диво — гляньте!"
Я глянула: немов високі щогли,
У пристані великій бовваніли
Крізь сиву млу тонкії комини.
Та скільки! цілий ліс! "Багатство наше
Отут росте!" — сказав панок поважно.
У фабриках не кришталеві стіни,
А з вікон те багатство не світилось,
За вікнами щось темне маячіло...
Мені згадалось теж приморське місто,
Не італіянське, потім друге, третє,
Четверте — все над рідними морями —
І знову місто, те вже над рікою
Великою, гучною від порогів,
Мов рейнська круча, де якісь колеса
І день, і ніч глушать гук водопаду...
А потім села з полем кучерявим
Від бурячиння... а над тим усім
Скрізь комини високі непомірно,
Мов сосни в горах — тільки що без гілля...
Ми в'їхали у передмістя. Чорні,
Закурені стояли там будинки,
Суворі та непишні. По будинках
До вікон хустя прип'ялось, мов злидні,
Що їх ні в двері, ні в вікно не випреш,

А з вікон визирали, мов привиддя,
Якісь бліді, невідомі обличчя.
А над усім той дим, той легкий дим,
Що не гризе очей, притомом не душить,
А тільки небо ясне застигає,
І краде людям сонечко веселе,
П'є кров з лиця, і гасить людський погляд,
Обличчя білить і чорнить одягу,
І барви всі рівняє сивизною.
Ніхто його не чує, але завжди,
І день, і ніч, і кожну хвилину
Безгучно і таємно, та виразно
Він промовля: "Я тут, я завжди тут".
Той дим проник мені у саме серце,
І стиснулось воно, і зацімло,
І вже не говорило: чужина.

1903